

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2025 kolmanneksi lisätalousarvioksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2025 kolmanneksi lisätalousarvioksi (HE 152/2025 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu asiayhteyden mukaisesti kaikissa valtiovarainvaliokunnan jaostoissa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Vuoden 2025 kolmannessa lisätalousarvioesityksessä tuloarviota korotetaan 144 milj. eurolla ja määrärahoja lisätään 163 milj. eurolla.

Tuloarviot. Verotuloarviota alennetaan nettomääräisesti 701 milj. eurolla. Muutoksia selittävät lähinnä kertymätietojen ja veropohjaennusteiden tarkentuminen. Suurimmat tuottoarvioiden alentamiset esitetään arvonlisäveroon (-427 milj. euroa), energiaveroon (-106 milj. euroa) sekä ansio- ja pääomatuloveroon (-101 milj. euroa). Tuottoarvion korotuksia puolestaan esitetään korotulojen lähdeveroon (47 milj. euroa) ja varainsiirtoveroon (27 milj. euroa).

Sekalaisten tulojen arviota korotetaan 610 milj. eurolla, josta 400 milj. euroa aiheutuu aiemmilta vuosilta siirrettyjen määrärahojen peruutuksista. Valtion osinkotuloja, pääomanpalautuksia ja osakkeiden myyntituloja korotetaan 235 milj. eurolla, minkä taustalla ovat tarkentuneet arviot omaisuustuloista, perustuen muun muassa tehtyihin yhtiökokouspäätöksiin.

Määrärahat. Hallituksen esitykseen sisältyy sekä määrärahojen että valtuuksien peruutuksia, määrärahojen uudelleenbudjetointia ja arviomäärärahojen tarkennuksia, kuten usein syksyn lisätalousarvioesityksissä. Esimerkiksi energiatuesta ehdotetaan maksatusten tarkistusten vuoksi vähennettävän noin 308 milj. euroa.

Uusia määrärahalisäyksiä esitetään muun muassa Puolustusvoimien terveydenhuollon edellyttämiin poikkeusoloihin varautumisen investointeihin (noin 104 milj. euroa) ja nuorten rekrytointitukeen (30 milj. euroa).

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2025 vp
Pääluokka 29

Valtuudet. Hallitus esittää muun muassa 170 milj. euron valtuutta uuden jäänmurtajan hankkimiseen ja Ukrainan tukeen liittyvien valtuuksien korottamista noin 28 milj. eurolla, joka kattaa Ukrainalle luovutetun 29. materiaalipaketin korvaamisen Puolustusvoimille. Sopeutustoimiin liittyen vähennetään investointiohjelmaan kuuluvan momentin Puhtaan energian Suomen -kärki-hankkeet valtuutta 50 milj. eurolla ja elinkeinopoliittisen varauksen valtuutta 40 milj. eurolla.

Suostumus. Hallitus pyytää lisäksi eduskunnan suostumusta siihen, että valtio saa luopua omistuksistaan kokonaan Valmet Automotive Oyj:ssä, Gov Holding Oyj:ssä ja IC Holding Oy:ssä.

Tasapaino. Vuoden 2025 kolmas lisätalousarvioesitys lisää valtion nettolainanoton tarvetta 19 milj. eurolla. Valtion vuoden 2025 nettolainanotoksi arvioidaan noin 13,3 mrd. euroa. Budjetoidun valtionvelan määrän arvioidaan olevan noin 183 mrd. euroa vuoden 2025 lopussa, mikä on noin 64 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kolmannen lisätalousarvion jälkeen vuoden 2025 jakamaton varaus on alle 0,1 milj. euroa, kun huomioidaan kehysmenojen lisäys ja kehyksen rakenne-muutokset.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

31. Eräät Opetushallituksen menot ja avustukset (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että hallituksen esityksessä momentin päätösosasta oli epähuomiossa jäänyt pois kirjaus niin sanotun enintään-erän korotuksesta. Valiokunta korjaa momentin päätösosaa tältä osin.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten HE 152/2025 vp)

Momentin perusteluja muutetaan siten, että määrärahaa saa käyttää enintään 125 600 000 euroa avustusten ja apurahojen maksamiseen EU:n, Pohjoismaiden ministerineuvoston ja muiden rahoittajien rahoitusosuuksilla toimeenpantaviin kansainvälistymistä edistäviin ohjelmiin myöntöpäätösperusteisesti budjetoituna. (Uusi)

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2025 vp
Yhteenveto

YHTEENVETO

Hallituksen esityksessä ehdotetaan määrärahoihin 163 018 000 euron lisäystä, tuloarvioihin (pl. nettolainanotto ja velanhallinta) 143 776 000 euron lisäystä ja nettolainanottoon ja velanhallintaan 19 242 000 euron lisäystä.

Ehdotettujen muutosten jälkeen olisivat kuluven vuoden budjetoidut tuloarviot ja määrärahat varsinainen talousarvio ja lisätalousarviot huomioon ottaen 90 245 873 000 euroa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 152/2025 vp sisältyvän ehdotuksen vuoden 2025 kolmanneksi lisätalousarvioksi edellä todetuin muutoksin.

Eduskunta päättää, että vuoden 2025 kolmatta lisätalousarviota sovelletaan 24.11.2025 alkaen.

Helsingissä 7.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Saara Hyrkkö vihr
jäsen Otto Andersson r
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Joonas Räsänen sd
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Ville Valkonen kok
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Riitta Kaarisalo sd
varajäsen Saku Nikkanen sd

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2025 vp

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Mari Nuutila
valiokuntaneuvos Jonna Berghäll
tarkastusneuvos Minna Tiili

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2025 vp
Vastalause 1 /sd

Vastalause 1 /sd

Yleisperustelut

Esityksessä vuoden 2025 kolmanneksi lisätalousarvioksi verotuloarvioita lasketaan jälleen kerran, nyt yhteensä 701 miljoonaa euroa.

Suomen taloutta vaivaa pitkittynyt taantuma, jota hallituksen epäonnistunut työllisyys- ja kasvupolitiikka on tarpeettomasti pitkittänyt ja syventänyt. Heikko taloudellinen kehitys näkyy jatkuvasti alentuvina verotuottoarvioina, jotka johtavat alijäämien syvenemiseen säästötoimista huolimatta.

Hallituskauden aikaista heikkoa kasvua, nousevaa työttömyyttä ja sen myötä paisunutta alijäämää selittävät osaltaan asuntorakentamisen romahdus ja kuluttajien korkeaksi noussut säästämistä. Hallitus on tehnyt ja tekemässä veroratkaisuja, joiden tarkoitus oli kasvun vauhdittaminen, mutta niiden tehokkuutta on laajasti epäilty asiantuntijoiden toimesta. Lisäksi ensimmäiset päätökset alkavat vaikuttaa vasta vuoden 2026 aikana. Luottamusta ja ostovoimaa lisääviä toimia olisi kuitenkin tarvittu juuri nyt, kun epävarmuudet kansainvälisessä kaupassa ovat suuret. Jälleen kerran voi osoittautua, että hallituksen toimet ovat myöhässä ja väärin kohdistettuja.

Työttömyyden lisääntyminen on myös kaventanut entisestään kuntien liikkumavaraa, joiden vastuulle työllisyyspalvelut siirrettiin vuoden alusta. Kuntien kannusteita työllisyyttä edistävien palveluiden järjestämiseen on syytä lisätä aktivointiasteen nostamiseksi.

SDP esitti vaihtoehtobudjetissaan noin puolta miljardia hallituksen esitystä enemmän veron kevennyksiä pieni- ja keskituloisille jo tälle vuodelle. SDP:n vaihtoehdossa esitettiin myös keinot, miten tämä luottamusta ja ostovoimaa kohentava piristysruiske voidaan rahoittaa alijäämiä kasvattamatta. Luottamus on talouden parasta valuutaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan toimet, joilla kuluttajien ostovoimaa ja yritysten luottamusta voidaan vahvistaa jo kuluvan vuoden aikana.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan toimet, joilla nuoriso- ja pitkäaikais-työttömyyttä voidaan vähentää hallituksen esitystä tehokkaammin, kohdentamalla rahoitus vastinrahana työllisyysalueille nuorisotyöttömyyteen kohdentuviin toimiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2025 vp
Vastalause 1 /sd

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan esityksen, jolla kunnat vapautetaan määräaikaaisesti sakkomaksuista niiden työttömien osalta, jotka osallistuvat työllistymistä edistäviin palveluihin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2025 kolmanneksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja

että edellä ehdotetut 3 lausumaa hyväksytään.

Helsingissä 7.11.2025

Joona Räsänen sd
Seppo Eskelinen sd
Pia Viitanen sd